

Mācībspēku atbalsta materiāls 3. nodaļai: MEŽA KATASTROFU IZPRATNE UN IZDZĪVOŠANA SAVVAĻĀ

MĀCĪBU MODULIS 18: Individuālās izdzīvošanas
prasmes meža katastrofas situācijā

Autors: EVA-93/ VETREADY projekta
partnerība

Projekta numurs: 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Finansēts ar Eiropas Savienības atbalstu. Izteiktie uzskati un viedokļi ir tikai
autora(-u) atbildība un neatspoguļo Eiropas Savienības vai Servicio Español para la
Internacionalización de la Educación (SEPIE) oficiālo nostāju. Ne Eiropas Savienība,
ne finansējuma piešķirējinstanse nav atbildīga par šeit sniegto informāciju.

Mācībspēku atbalsta materiāla pārskats

Šis izglītotāju atbalsta materiāls ir izstrādāts, lai papildinātu apmācību moduli „**Individuālās izdzīvošanas prasmes meža katastrofas situācijā**”, sniedzot pielāgotas metodiskas un didaktiskas vadlīnijas, lai uzlabotu tā efektīvu īstenošanu.

Tā mērķis ir palīdzēt izglītotājiem:

- izprast šī moduļa **konkrētos pedagoģiskos mērķus**
- piemērot **atbilstošas mācību stratēģijas un rīkus**, lai iesaistītu profesionālās izglītības un apmācības, profesionālās tālākizglītības un apmācības un diasporas izglītojamos
- **veicināt galvenās aktivitātes**, sekmēt pārdomas un atbalstīt zināšanu saglabāšanu
- pielāgot apmācību **dažādiem formātiem** (klātienēs, tiešsaistēs, jauktas) un dažādām apmācāmo vajadzībām

Piezīme: Šī moduļa apguve un tam pievienotā testa izpilde dod tiesības saņemt profesionālās kompetences pilnveides apliecinājumu.

Šī mācību moduļa saturs

1. Mācību moduļa mērķis
2. Mācību moduļa sagaidāmie mācību rezultāti
3. Ievads: Kas ir individuālās izdzīvošanas prasmes meža katastrofas situācijā?
4. Galvenie jēdzieni un terminoloģija
5. Tēmas svarīguma izpratne
6. Kāpēc šis mācību modulis ir svarīgs?
7. Dabas katastrofas individuālās izdzīvošanas prasmju kontekstā mežā
8. Meža ugunsgrēki
9. Ekstrēts aukstums un sniegs
10. Vētras, orkāni, viesuļi
11. Tehniskās un rūpnieciskās katastrofas individuālās izdzīvošanas prasmju kontekstā mežā
12. Ķīmiskie negadījumi
13. Dambja pārrāvums
14. Pazuduši vai izmesti radioaktīvie priekšmeti
15. Bioloģiskas un ar veselību saistītas katastrofas individuālās izdzīvošanas prasmju kontekstā mežā
16. Nedrošs dzeramais ūdens
17. Piesārņota pārtika
18. Insektu kodumi un nelieli ievainojumi
19. Iedvesmojoša rīcība un labās prakses piemēri
20. Padziļinātai izpētei

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 1: Scenārijos balstīta diskusija

- Šī metode mudina izglītojamos domāt kritiski, analizēt riskus un pielietot zināšanas reālistiskās izdzīvošanas situācijās mežā. Tā ir piemērota gan klātienē, gan tiešsaistes nodarbībām, tādēļ īpaši ērti izmantojama arī diasporas izglītojamiem. Scenārijos balstītas diskusijas attīsta praktisku lēmumu pieņemšanu, nostiprina mācību saturu un veicina savstarpēju mācīšanos.
- Piemērs, kā to izmantot praksē:
Pēc slaidiem par meža ugunsgrēkiem pasniedzējs piedāvā scenāriju:
“Tu esi viens mežā un sajūti dūmu smaržu. Telefonam nav zonas. Ko tu dari vispirms?”
- Izglītojamie apspriež iespējamus risinājumus tiešsaistes sadalītajās telpās vai mazajās grupās klātienē, pēc tam prezentē savas stratēģijas un kopīgi analizē to loģisko pamatojumu izdzīvošanas situācijā.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 2: Interaktīva demonstrācija

- Šī praktiskā, vizuāli orientētā metode palīdz izglītojamiem labāk uztvert un izprast galvenos izdzīvošanas tematus, iesaistoties gan skatīšanās, gan reālas darbības procesā. Demonstrācijas ir īpaši efektīvas, mācot nedroša ūdens atpazīšanu, jo vizuālas pazīmes (krāsa, duļķainums, daļiņas) būtiski atvieglo izpratni. Metode veicina aktīvu novērošanu, grupu diskusijas un informācijas noturību atmiņā. Tā ir piemērota arī kombinētai (blended) pieejai — demonstrācija var notikt klātienē vai kā video tiešsaistē.
- Piemērs, kā to izmantot praksē:
Šo metodi pielieto pēc slaidiem par nedrošu dzeramo ūdeni. Pasniedzējs parāda glāzi ar duļķainu ūdeni (vai foto/video tiešsaistē) un uzdod jautājumu:
“Vai tu dzērtu šo ūdeni? Kāpēc jā vai nē?”
- Izglītojamie nosauc redzamās briesmas un apspriež ūdens drošības principus mēža vidē. Pēc tam grupa kopīgi izstrādā darbību plānu ūdens attīrīšanai (vārīšana, filtrēšana, ķīmiskā apstrāde), nostiprinot “tas jādara / tas nav jādara” principus, kas iekļauti mācību modulī.

Ieteicamās mācību metodes un rīki

Mācību metode 3: Vadīta stāstu dalīšanās un meklēšanas aktivitāte

- Šī metode attīsta gan digitālās informācijas prasmes (meklēšana, avotu izvērtēšana), gan emocionālo sasaisti ar tēmu. Reālu glābšanas stāstu meklēšana palīdz izglītojamiem iemācīties atšķirt uzticamus avotus, praktizēt informācijas pārbaudes tehnikas un padziļināti izprast cilvēku pieredzi situācijās, kur nepieciešamas izdzīvošanas prasmes mežā. Stāstu dalīšanās par iedvesmojošu rīcību veicina līdzjūtību, savstarpējo atbalstu un kopienas sajūtu.
- Piemērs, kā to izmantot praksē:
Pēc slaida *“Iedvesmojošā rīcība un paraugi”* pasniedzējs pastāsta vienu glābšanas stāstu, ko pats atradis, — paskaidrojot, *kā* viņš to atrada, *kāpēc* avots ir uzticams un *kas* tajā bijis iedvesmojošs.
- Pēc tam izglītojamie tiek aicināti atrast un īsi prezentēt īstu stāstu par meža glābšanu vai izdzīvošanu — no savas valsts vai pasaules. Viņiem jāpastāsta:
- kur viņi šo stāstu atrada,
- kāpēc avots šķiet uzticams,
- kas stāstā bija vērtīgs vai iedvesmojošs.
- Šī aktivitāte vienlaikus stiprina gan izdzīvošanas saistītās zināšanas, gan digitālo pratību.

Iesaistes veicināšanas padomi

- **Izmantojiet reālus, viegli uztveramus piemērus**
Sāciet ar īsiem, vizuāliem piemēriem no vietējiem vai labi zināmiem notikumiem (piem., meža ugunsgrēks viņu pilsētā/valstī, ziņu sižeti). Tas padara tēmu taustāmāku — īpaši diasporas izglītojamajiem, kuriem var būt atšķirīgi katastrofu konteksti.
- **Veiciniet iekļaujošas diskusijas**
Vispirms lietojiet vienkāršu, ne-tehnisku valodu. Ļaujiet darbu grupās veikt izglītojamo izvēlētajā valodā un rosiniet savstarpējus skaidrojumus. Īpaši diasporas grupām — ja iespējams, sniedziet galvenos terminus vairākās valodās.
- **Radiet psiholoģiski drošu vidi**
Izvairieties kritizēt pagātnes rīcību (piem., “kāpēc viņi neaizbēga agrāk?”). Tā vietā jautāji: “ko Jūs darītu?” vai “kādas iespējas tajā brīdī bija pieejamas?” — tas uztur atvērtu, nenosodošu diskusiju.
- **Līdzsvaro jiet loģiku un empātiju**
Izmantojiet analītiskas metodes (piem., riska kartes, lēmumu kokus) kopā ar emocionālām pārbaudēm (“Kā, Jūsuprāt, cilvēks jutās šajā brīdī?”). Tas atbilst gan profesionālās tālākizglītības pieaugušo vajadzībai pēc struktūras, gan profesionālās izglītības izglītojamo emocionālajai iesaistei.

Pielāgošanās stratēģijas

- **Apmācība klātienē**

- Izglītojamie pārvietojas starp praktiskajām stacijām: kā attīrīt ūdeni, kā nosūtīt palīdzības signālu, kā uzbūvēt vienkāršu patvērumu.
- Viņi strādā pāros vai mazās grupās un pārrunā, ko darīt vispirms, ja viņi ir apmaldījušies mežā.
- Pasniedzējs sniedz padomus un izskaidro, kā izdzīvot vienatnē.
- Materiāli: pudeles, audums, zari, izdrukātas izdzīvošanas kartītes, marķieri.

- **Apmācība tiešsaistē**

- Izglītojamie skatās īsus video (piemēram, kā attīrīt netīru ūdeni, izmantojot vienkāršus priekšmetus).
- Pēc katra video viņi tiek sadalīti mazās tiešsaistes grupās un pārrunā: “Ko tu darītu šādā situācijā?”
- Pēc tam pasniedzējs apvieno visas grupas kopā, lai dalītos idejās.
- Rīki: Zoom, “breakout rooms”, ekrāna koplietošana, kopīgās tāfeles — Padlet vai Miro.

- **Kombinētā mācību pieeja**

Komandas apvieno klātienē un tiešsaistes izglītojamus.

Katra komanda saņem psiholoģisko izaicinājumu, piemēram: kā pārvaldīt paniku gāzes noplūdes laikā un vienlaikus saglabāt bērnu mieru.

Klātienē izglītojamie demonstrē tikt galā ar situāciju paņēmienus, emociju regulēšanas vingrinājumus vai izspēlē sarunas (lomu spēles). Tiešsaistes izglītojamie vēro, sniedz ieteikumus uzlabojumiem un dod atgriezenisko saiti reāllaikā.

Komandas dalās ar risinājumiem un refleksijām ar visu grupu.

Rīki un materiāli: klēpjdatore, kamera vai mobilā ierīce tiešraidei, uzdevumu lapas, scenāriju kartītes, Zoom izlaušanās istabas, Padlet vai Google dokumenti sadarbībai.

Šajā modulī apgūstamās galvenās ESCO prasmes

Apgūstāmā ESCO transversālā prasme T kategorijā: T3.1 – Efektīva darba organizēšana

Attīstāmās pamatprasmes: Darboties patstāvīgi, Tikt galā ar nenoteiktību, Pieņemt lēmumus

- **Pieņemt lēmumus**
 - Praktizēts “**Apstāties un padomā!**” slaidos, kuros izglītojamie nonāk izdzīvošanas situāciju dilemmās.
 - Pasniedzēji šo prasmi izceļ, facilitējot grupu diskusijas, lai izprastu lēmumu loģiku, un aicinot izglītojamos pamatot izvēles, balstoties uz ierobežotiem resursiem.
- **Tikt galā ar nenoteiktību**
 - Praktizēts “**Katastrofu scenāriji**” slaidos (dabas, tehnoloģiskie, bioloģiskie), kuros izglītojamie analizē neprognozējamas meža katastrofu situācijas ar nezināmu iznākumu.
 - Pasniedzēji šo prasmi izceļ, vadot salīdzinošas diskusijas par dažādiem katastrofu veidiem (piemēram, meža ugunsgrēks, toksiski dūmi, ar dzīvniekiem saistīti veselības apdraudējumi) un rosinot pārdomas par emocionālajām un praktiskajām reakcijām.
- **Rīkoties patstāvīgi**
 - Praktizēts pēc slaidiem, kuros skaidroti konkrēti meža apdraudējumu veidi (piemēram, pazaudēti radioaktīvi objekti, nedrošs ūdens, meža ugunsgrēki) un iespējamās individuālās rīcības.
 - Pasniedzēji šo prasmi izceļ, izmantojot pašnovērtējuma jautājumus (“Vai varētu šo paveikt patstāvīgi reālā meža situācijā?”) un diskusijas par pašpalāvēības stiprināšanu un personīgo rīcības stratēģiju sagatavošanu.

Mācību sasniegumu vērtēšanas atbalsts – kā pārbaudīt mācību sasniegumus

Šī mācību moduļa beigās mācību dalībnieki aizpilda 10 jautājumu testu ar atbilžu variantiem, kas izstrādāts, lai novērtētu viņu izpratni par sesijā apgūtajiem galvenajiem jēdzieniem.

Papildu vērtēšanas stratēģijas:

- 1. Mini scenāriju vērtēšana:** Sniedz 3–4 īsus ārkārtas situāciju reakcijas scenārijus. Izglītojamie tos sarindo no efektīvākā līdz mazāk efektīvam un pamato savu izvēli. Tas parāda izglītojamo spēju izvērtēt iespējas, izmantot racionālu spriedumu un skaidri izklāstīt savu domāšanas procesu.
- 2. Izdzīvošanas kontrolesaraksta izaicinājums:** Pēc iepazīšanās ar katastrofas scenāriju izglītojamie izveido kontrolesarakstu ar 5 svarīgākajām izdzīvošanas darbībām vai priekšmetiem, ko viņi izvēlētos pirmie. Tas parāda izglītojamo spēju izcelt būtiskāko informāciju un pielietot to praktisku rīcību plānošanā.

Papildus resursi

- **1. Australian Disaster Resilience Knowledge Hub**
<https://knowledge.aidr.org.au/about/>
Atvērta piekļuves platforma, kas nodrošina visaptverošus katastrofu noturības izglītības materiālus, gadījumu izpēti un labās prakses piemērus, ko izstrādājis Australian Institute for Disaster Resilience.
- **2. British Red Cross – Disasters and Emergencies Resource Library**
<https://www.redcross.org.uk/get-involved/teaching-resources/disasters-and-emergencies-resource-library?page=2>
Rūpīgi izveidota bezmaksas mācību resursu bibliotēka, kurā ietverti video un interaktīvi rīki, kas palīdz pedagogiem nodrošināt saistošu katastrofu gatavības izglītību.
- **3. Real-Life Survival in the Jungle (YouTube video)**
<https://www.youtube.com/watch?v=2OdYv8YKSaI>
Praktiska demonstrācija, kas sniedz reālus izdzīvošanas padomus un lēmumu pieņemšanas stratēģijas sarežģītos dabas apstākļos.

Avoti

- *About the knowledge Hub.* (n.d.). <https://knowledge.aidr.org.au/about/>
- *Disasters and emergencies free resource library.* (n.d.). British Red Cross. <https://www.redcross.org.uk/get-involved/teaching-resources/disasters-and-emergencies-resource-library?page=2>
- *Inclusive education for VET.* (2025, June 26). CEDEFOP. <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/timeline-vet-policies-europe/search/40022>
- Outdoor Boys. (2024, October 19). *6 Days Jungle Survival Camping with NO Food - US Marine Corps Jungle Survival School* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=2OdYv8YKSaI>
- *Pedagogy in Education: Guide To Frameworks & Teaching Methods for 2025.* (n.d.). <https://research.com/education/pedagogy-in-education>
- *Skills & competences.* (n.d.). European Skills, Competences, Qualifications and Occupations (ESCO). https://esco.ec.europa.eu/en/classification/skill_main

PARTNERİBA

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

**Lai vērtīga un iedvesmojoša mācīšanās ar VET-READY
3. nodaļu «MEŽA KATASTROFU IZPRATNE UN IZDZĪVOŠANA
SAVVAĻĀ»
un 18. mācību moduli «Individuālās izdzīvošanas prasmes meža
katastrofas situācijā»!**

SEKO MUMS

<https://vetready.eu/>